

§ 43 NYT

27. Indgreb i EF-fuglebeskyttelsesområder.

Et amtsråd havde på visse vilkår tilladt indvinding af klæg på strandensarealer til brug for digebyggeri. Strandengene lå i et område, der var udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde.

Danmarks Naturfredningsforening påklagede afgørelsen til Fredningsstyrelsen, der stadfæstede afgørelsen, men ændrede vilkårene meget væsentligt.

Fredningsstyrelsen udtalte, at det som udgangspunkt gælder, at der skal tungtvejende grunde til at tillade ændringer af strandensarealer, i hvert fald hvis der er tale om væsentlige ændringer eller ændringer, der er i modstrid med ønsket om at opretholde naturtypen som sådan. EF-direktiv af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle pålægger Danmark en forpligtelse til at beskytte EF-fuglebeskyttelsesområderne, således at de såvel på kortere som på længere sigt kan tjene som levesteder for de pågældende fuglearter. Principielt kan Fredningsstyrelsen derfor ikke acceptere indgreb i EF-fuglebeskyttelsesområder, som varigt forringer disse områder eller dele deraf.

I den konkrete sag fastsattes alene ændrede vilkår, idet Fredningsstyrelsen fandt, at der var gode muligheder for re-

lativ hurtig retablering af strandensarealerne. Vilkårene vedrørte navnlig gravedybde, forsøg med forskellige gravearealer og efterbehandlingsmetoder samt et forbud mod indvinding i fuglenes yngletid 1. maj - 15. juli.

(Skr. af 21/4-1986, j.nr. F 736/9-32).

28. Vilkår om anlæg af banketter langs åløb som erstatningsbiotop ved vejs krydsning af mose og åløb.

Efter klage fra naboer stadfæstede Fredningsstyrelsen et amtsråds tilladelse efter § 43 til anlæg af en lav vejdæmning over en ådal med vilkår om jævnt skrånende anlæg, der i videst muligt omfang retableres med naturlig vegetation karakteristisk for ådalen samt med vilkår om 0,5 m brede banketter i ågennemløbet for at tilgodese passagen af dyr under dæmningen. Som en form for erstatningsbiotop for det mistede engareal og for yderligere at tilgodese dyrelivets spredningsmuligheder i ådalen, pålagdes det kommunen at anlægge to banketter på henholdsvis 0,5 og 2 meters bredde i ågennemløbet i en eksisterende nærliggende landevejsdæmning.

(Skr. af 4/6-1986, j.nr. F 736/14-45).

29. Flytning af vandhul.

En amtskommune tillod flytning af en overskygget mergelgrav, der tørrede ud om sommeren, og som lå midt på en mark, til en vandlidende eng bl.a. på vilkår af egnskarakteristisk beplantning nord og øst for den nye sø. Desuden blev det forbudt at udsætte fisk og at fodre ænder.

(Viborg Amtskommunes skr. af 14/4-1986, j.nr. 8-70-50-3-767-1-86).

30. Retablering af ødelagte anlæg i vådområder.a) Retablering af dige.

Et landvindingslag klagede over en amtskommunes afslag efter § 43 b til retablering af dige, der var nedbrudt af havet i 1978.

Den tidligere inddigede vig var efter digebruddet atter blevet et område med strandeng, strandsump og åbent vand. Ind mod vigens bund aftog saltpåvirkningen, og rørsump og eng blev gradvist ferske. Området blev udlagt som beskyttelsesområde i forslag til fredningsplan.

Ministeriet for Offentlige Arbejder havde udtalt, at landvindingslaget ikke har sådanne rettigheder, at tilladelse efter § 43 b til retablering af diget er uforlødent.

Fredningsstyrelsen fandt på baggrund heraf, at retablering af diget krævede tilladelse efter § 43 b. Iøvrigt stadfæstedes amtskommunens afgørelse.

(Skr. af 13/2-1986, j.nr. F 736/10-16).

b) Reparation af stemmeværk.

En amtskommune tillod februar måned 1986 retablering af et stemmeværk, der var gået i stykker juni måned 1984. Stemmeværket var anlagt i 1970.

Efter klage fra en interesseorganisation ophævede Fredningsstyrelsen amtskommunens afgørelse, fordi retableringen opfattedes som en reparation på et lovligt eksisterende stemmeværk.

(Skr. af 27/6-1986, j.nr. F 736/11-37).

Kommentarer til 30 a og 30 b. Afgørelserne viser sammenfattende, at hvis retableringen sker i rimelig tilknytning til, at skaden er sket, kræves ikke tilladelse, medmindre det nye anlæg adskiller sig fra det tidligere.

Hvis retableringen derimod først sker efter længere tid og efter at de økologiske forhold i området har stabiliseret sig i en ny tilstand, omfattet af vådområdebestemmelserne, forudsætter denne retablering tilladelse.

31. Praksis vedrørende lovliggørelse af ulovlige forhold.a) Ulovlig opfyldning af mose godkendt mod erstatningsbiotop.

En interesseorganisation klagede over, at et amtsråd havde godkendt en 400 m² ulovlig opfyldning i en 7,5 ha stor mose. Amtsrådets begrundelse var, at der var tale om et beskedent landområde, og at udgifterne ved en fjernelse af de tilførte

materialer skønsmessigt ville stå i et urimeligt forhold til forseelsens omfang.

Fredningsstyrelsen godkendte efterfølgende opfyldningen på vilkår, at der i stedet blev anlagt en sø af tilsvarende størrelse. Amtsrådet skulle godkende placering og udformning, og skitseudkast skulle udarbejdes i samarbejde med den lokale vildtforvaltningskonsulent.

Baggrunden for Fredningsstyrelsens skarpelse var dels, at opfyldningen ikke var blevet tilladt, hvis der var søgt på forhånd, dels, da det var særdeles vanskeligt og uforholdsmæssigt dyrt at genskabe de oprindelige forhold, at moseområdet ville kunne få en tilsvarende værdi for vilde dyr og planter, hvis der blev anlagt et åbent vandareal i mosen.

(Skr. af 6/11-1986, j.nr. F 736/14-47).

b) Ulovlig opfyldning af strandeng til brug for golfbaner.

En golfklub, hvis baner var anlagt på et kommunalt ejet areal, ønskede at udvide med et ca. 1500 m² stort areal på en strandeng til en øvelsesbane. Amtskommunen vurderede, at der var tale om et beskedent indgreb, der ikke forringede de fredningsmæssige interesser, og tillod opfyldning og terrænændring.

Det viste sig imidlertid efter 2 år, at golfbanen havde indtaget et andet areal end tilladt. Amtskommunen lovliggjorde dette under henvisning til, at det var et beskedent indgreb.

Fredningsnavn og Overfredningsnavn, der behandlede sagen i henhold til strandbeskyttelseslinien, lovliggjorde også terrænændringerne. Overfredningsnavnets begrundelse henviste til, at der ikke var tilstrækkelig grund til at kræve retablering under hensyntagen til dels arealets beliggenhed og dels, at der forelå særlige omstændigheder i forbindelse med sagens behandling i kommune og amtskommune.

En interesseorganisation klagede over amtskommunens lovliggørelse.

Fredningsstyrelsen delte ikke amtskommunens vurdering af omfanget af de fredningsmæssige interesser i området og udtalte, at man ikke ville have givet tilladelse til opfyldning, hvis der var søgt på forhånd, selvom man ikke var bekendt med specielle forekomster af plante- og dyreliv det pågældende sted. Selvom det var vanskeligt at genskabe rørsumpområdet, havde det imidlertid særlig betydning at bevare en rørsumpbræmme af tilstrækkelig bredde ud mod fjorden, og styrelsen krævede derfor en nærmere beskrevet bortgravning af fyld langs kysten.

Under hensyntagen til den uklare ansvarsfordeling mellem golfklubben og kommunen som lodsejer, undlod styrelsen at indgive politianmeldelse.

(Skr. af 7/10-1986, j.nr. F 736/4-14).

Sagerne viser, at styrelsen har anlagt en forholdsvis stram kurs og at man lægger stor vægt på, at der sker retablering eller udlæg af erstatningsbiotop, der tilnærmelsesvis skaber sam-

me forhold for dyre- og plantelivet.

32. Klageberettigelse efter naturfredningslovens § 45, stk. 1.

Feltbotanisk klub (Jylland) under Dansk Botanisk Forening klagede over en amtskommunes afgørelse i henhold til naturfredningslovens § 43.

Fredningsstyrelsen fandt ikke, at klubben var ankeberettiget. Klubben var ikke en anerkendt forening og faldt heller ikke ind under begrebet "... enhver, der må antages at have en væsentlig individuel interesse i afgørelsen", således som det var uddybet i vådområde-cirkulæret afsnit 8.1. I cirkulæret er henvist til, at klageberettigelsen også omfatter lokale foreninger, hvis medlemskreds dyrker særlige fritidsinteresser, knyttet til ferske vådområder. Det var styrelsens opfattelse, at feltbotanisk klub (Jylland) ikke havde et tilstrækkeligt lokalt tilhørsforhold.

(Skr. af 12/3-1986, j.nr. F 736/10-20).

33. Vedr. rækkevidden af naturfredningslovens §§ 43-43 b på arealer, der grænser op til områder, der direkte omfattes af bestemmelserne.

Indrykning nr. 22 i § 43 NYT fra november 1986 annulleres og erstattes af følgende:

I en konkret sag om et dræningsprojekt, der angik et areal som grænsede op til et § 43

område, har Fredningsstyrelsen afgivet nedenstående vejledende udtalelse.

"Efter fredningsstyrelsens opfattelse behøver et anlægsarbejde ikke at gennemføres direkte i et § 43-område, for at være omfattet af tilladelsesordningen. Dette fremgår for så vidt også af ordlyden af § 43, hvorefter det, der er afgørende for, om der kræves tilladelse er, hvorvidt tilstanden af de pågældende områder ændres, men derimod ikke om en bestemt aktivitet finder sted i eller udenfor de nævnte områder. Det bemærkes herved, at det af afsnit 4.2. i vådområde-cirkulæret (cirkulære nr. 222 af 1. december 1978) fremgår, at der ikke er nogen realitetsforskel mellem udtrykkene "ændring af tilstanden" og "ændring af det åbne forløb" i § 43 stk. 1 og 2.

Iøvrigt kan fredningsstyrelsen henholde sig til lovens forarbejder og vådområde-cirkulæret. Det anføres her (i afsnit 4.2), at det ikke på forhånd er muligt at afgrænse præcist alle de kategorier af anlægsarbejder, der er omfattet af bestemmelsen, idet det afgørende kriterium snarere er anlægsarbejdets virkning end dets karakter.

I overensstemmelse hermed fremgår det da også af vådområde-cirkulærets afsnit 4.2., at dræning, der medfører afvanding eller tilsvarende permanent grundvandssænkning i en tilstødende mose, kræver tilladelse. Tilsvarende er det i praksis antaget, at bebyggelse omkring et § 43-område, men uden for selve dette, kræver tilladelse efter § 43, hvis bebyggelsen og følgerne af den kan påvirke om-

rådets tilstand (jfr. Karnovs Lovsamling 1983 s. 1268, note 209).

Uanset det anførte finder fredningsstyrelsen imidlertid ikke, at det - i modsætning til hvad der gælder for foranstaltninger i § 43-områder - er ethvert anlægsarbejde, der finder sted udenfor et § 43-område, men som påvirker tilstanden i et § 43-område, der kræver tilladelse. Som udgangspunkt må dette bero på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde - herunder først og fremmest en vurdering af intensiteten af indgrebet, d.v.s. i hvilket omfang den naturfredningsmæssige tilstand af det pågældende § 43-område vil blive påvirket.

I bedømmelsen må efter fredningsstyrelsens opfattelse iøvrigt især indgå følgende momenter:

- 1) I hvilket omfang, det indgreb, der er tale om, har en umiddelbar og direkte virkning på § 43-områdets naturfredningsmæssige tilstand, som kan sidestilles med et indgreb i selve området.
- 2) Hvorvidt det, der ønskes foretaget, har en mere konkret karakter og varig virkning.
- 3) Hvor tæt på § 43-området det pågældende indgreb finder sted, således at forstå, at jo kortere afstanden mellem stedet for anlægsarbejdet og § 43-området er, jo større er formodningen for, at indgrebet kræver tilladelse.
- 4) Hvorvidt indgrebets effekter specielt vil påvirke

tilstanden i § 43-området i modsætning til generelt de omkringliggende områder.

Endelig finder fredningsstyrelsen anledning til at henlede opmærksomheden på, at det i miljøministeriets § 43-cirkulære (nr. 103 af 27. marts 1984) i afsnit 9.5. er præciseret, at i tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt det ansøgte er omfattet af tilladelsesordningen, bør sagen realitetsbehandles efter § 43.

Det er dog fredningsstyrelsens opfattelse, at en egentlig tilladelse efter § 43 ikke er påkrævet, såfremt en foranstaltning i et område, der ikke er omfattet af § 43, kræver fredningsnævnets tilladelse efter naturfredningslovens bestemmelser om bygge- og beskyttelseslinier (med mindre den pågældende foranstaltning er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i § 47 a, stk. 2, nr. 2, vedrørende ændringer i terrænet). Amtsrådets vurdering af foranstaltningernes fredningsmæssige påvirkning af § 43-området må i sådanne tilfælde medtages i amtstrådets udtalelse og indstilling til brug ved fredningsnævnets behandling af sagen.

Det om § 43 anførte gælder tilsvarende for bestemmelserne i §§ 43a og 43b."

(Skr. af 24/1-1986, j.nr. F 736/14-39).

34. De regionale myndigheders udpegning af vandløb omfattet af naturfredningslovens § 43

Amtsrådene/Hovedstadsrådet har nu afsluttet udpegningen af de vandløb, der skal være omfattet af naturfredningslovens § 43 og udpegningerne er godkendt af miljøministeren.

I nedenstående opstilling er angivet en række oplysninger for de enkelte amtskommuner om bl.a. den totale længde af vandløbsstrækningerne, længden af offentlige vandløb, hvor store vandløbsstrækninger der er henholdsvis udskudt og inddraget ved udpegningen, og længden af de strækninger, der nu er omfattet af godkendelsesordningen.

	Ialt km.	Offentlige km.	Udskudt km.	Inddraget km.	Omfattet km.	Miljømin. godk.	Ikrafttrådt dato
Bornholm		62	22	91	244	20.02.84	01.04.84
Hovedstadsrådet	2781	-	0	910	1954 ^{e)}	11.03.86	01.04.86
Fyn	3300	1410	120	687	1993	16.08.84	15.09.84
Nordjylland	ca. 13000	-	890	2790	6575	10.02.84	15.03.84
Ribe	-	2000	0	200	2200 ^{a)}	14.03.86	01.04.86
Ringkøbing	-	2950	0	400	3350 ^{a)}	19.03.84	01.05.84
Storstrøm	-	1520	240	370	1650 ^{a)}	16.08.84	15.09.84
Sønderjylland	-	2836 ^{d)}	180 ^{d)}	520 ^{d)}	3176 ^{c)}	06.05.86	01.06.86
Vejle	ca. 3100	753	67	1128	1920	30.11.84	15.01.84
Vestsjælland	-	-	-	441	1435	26.03.87	01.05.87
Viborg	-	1200	0	700 ^{b)}	1900	13.11.84	01.01.85
Århus	6565	-	130	620	1835	25.01.84	01.03.84

-) Oplysningen findes ikke i det foreliggende materiale.

a) Omfatter offentlige vandløb og inddragne private vandløb med bundbredde under 1,5 m.

b) Omfatter også private vandløb med en bundbredde over 1,5 m, som i forvejen er omfattet.

c) som a), men omfatter ikke Tøndermarsken.

d) Omfatter ikke Tøndermarsken.

e) Omfatter ikke Vestamager, hvis vandløb blev inddraget i forbindelse med godkendelsen.